

KOŚCIÓŁ ŚW. ANTONIEGO W LASÓWCE I JEGO BUDOWNICZY PAUL BLAU

Marcin Dziedzic & Gabriela Dziedzic

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu al. Ignacego Jana Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław, e-mail: mdz10@wp.pl; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, ul. Armii Krajowej 21, e-mail: gabdziedzic@wp.pl

---

Paul Reinhard Blau był projektantem i budowniczym działającym w Lewinie i jego okolicach od końca XIX w. do lat trzydziestych XX w. Urodził się 15. 10. 1863 r. w Lubawce jako syn bednarza Edmunda Blau i jego żony Josephy z domu Springer. Nie wiadomo gdzie nauczył się rzemiosła murarskiego. W 1892 r. zakupił parcelę przy drodze do Kudowy, na której później stanął jego dom (Pragerstrasse 78/79, obecnie Obrońców Warszawy 25). 6. 2. 1893 r. w Wędryni ożenił się z Clarą Tischler (ur. 11. 8. 1874 r. w Lutomi, zm. 9. 1. 1952 r. w Kirchheim am Ries w Badenii-Wirtembergii), córką brygadzysty (Werkmeisters) Rudolfa Tischlera i jego żony Anny Bittner. Żona była wyznania ewangelickiego, które między 1896 a 1898 r. zmieniła na katolickie. Paul Blau miał 6 dzieci, które dożyły wieku dorosłego: Rudolfa (ur. 22. 2. 1894 r. w Lewinie Kłodzkim, zm. 29. 10. 1950 r. w Altensteig w Schwarzwaldzie), Marthę żonę Müller (ur. 10. 3. 1895 r. w Lewinie Kłodzkim, zm. 15. 3. 1985 r. w Herrenzimmern), Friedricha (ur. 7. 3. 1896 r. w Lewinie Kłodzkim, poległ w 1917 r. w okolicach Reims-Soissons), Johanna (ur. 21. 9. 1898 r. w Lewinie Kłodzkim, poległ 20. 3. 1917 r. w Macedonii), Karla (ur. 26. 5. 1903 r. w Lewinie Kłodzkim, zm. 25. 3. 1988 r. w St. Augustine na Florydzie), Alfreda Siegfrieda (ur. 9. 5. 1911 r. w Lewinie Kłodzkim, zm. 23. 12. 1988 r. w Moguncji). Znanych jest zaledwie kilka budowli wzniesionych i często zaprojektowanych Paula Blaua. Lista ta jest niepełna. Z jednym wyjątkiem są to obiekty powstałe przed pierwszą wojną światową. Wiadomo, że wybudował on własny dom w Lewinie Kłodzkim, willę Anna tamże (obecnie Ośrodek Wczasowy Maria), budynek służby celnej w Kotle (nie istnieje), tartak w Jeleniowie (1900 r., od 1921 r. należał do syna Rudolfa), kościół w Zieleniecu (1904), kaplicę sióstr elżbietanek w Kudowie-Zdroju (poświęcona 9. 6. 1908 r.), pocztę w Kudowie-Zdroju – Zakrze (1907–1908), kościół w Lasówce (1910–1912), kąpielisko w Lewinie Kłodzkim (otwarte 13. 7. 1930 r.). Zaprojektował także niezrealizowaną wieżę widokową na Orlicy. Paul Blau zmarł 2. 10. 1939 r. w Lewinie Kłodzkim na udar serca^{1/}.

Dziełem Paula Blaua, o którym zachowało się najwięcej informacji, jest kościół św. Antoniego w Lasówce. Mieszkańcy tej wsi uczęszczali początkowo do kościoła w Wójtowicach, który należał do parafii w Bystrzycy Kłodzkiej, chociaż najbliższa świątynia

---

1/ Archiwum Państwowe (dalej AP) w Opolu, Urząd Stanu Cywilnego (dalej USC) w Wędryni, Małżeństwa 1893, nr 1; Archiwum USC w Kudowie-Zdroju, USC w Lewinie, Zgony 1939, nr 34; AP we Wrocławiu, USC w Lewinie, Urodzenia 1894, nr 11, Urodzenia 1895, nr 18, Urodzenia 1896, nr 19, Urodzenia 1898, nr 64, 1903, nr 32; AP we Wrocławiu, Oddział w Kamieńcu Ząbkowickim, Sąd Obwodowy w Lewinie, Księga gruntowa Lewina, tom Ia, karta 79; Der Gebirgsbote, 1908, nr 48 (16 VI); tamże, 1912, nr 76 (20 IX); Grenzschutz, 1939, nr 231 (4 X); DZIEDZIC, Marcin: Kłodzkie Towarzystwo Górskie 1881–1945, Wrocław 2013, s. 243; informacje wnuczki Gisele Eidemüller i Witolda Kiszy.

Fig. 1. Paul Blau, fotografia udostępniona przez księdza Rajmunda Wacławczyka z Zieleńca.

znajdowała się w sąsiedniej wsi Kunštát (dziś część Orlickego Záhori) po drugiej stronie Dzikiej Orlicy. Była to świątynia filialna parafii Rybnej. W 1700 r. Lasówkę dołączono do nowoutworzonej parafii w Kunštácie. Po przyłączeniu Hrabstwa Kłodzkiego do Prus król Fryderyk Wielki zabronił swoim nowym poddanym uczęszczania do kościołów na terenie Królestwa Czech. Najbliższa świątynia po pruskiej stronie granicy znajdowała się w Rudawie i należała do parafii w Różance. Msze św. odprawiano tam rzadko. Rozpoczęto starania w sprawie utworzenia nowej parafii. Przedstawiciel właściciela dóbr hrabiego Wallisa zaproponował budowę kościoła w Lasówce ofiarowując przyszłej parafii jako uposażenie grunt przynoszący 20 worków ziarna siewnego. Lepszą ofertę przedstawiły dobra Szczerba (Schnallenstein), które zakupiły w Mostowicach gospodarstwo za 450 talarów i ofiarowały

parcelę pod budowę kościoła, plebanii i szkoły. W tej sytuacji wybrano lokalizację w Mostowicach. Świątynię, plebanię i szkołę wzniesiono w latach 1781–1782^{2/}.

Mieszkańcy Lasówki mieli daleko do kościoła w Mostowicach. Z tego względu nadal myśleli o budowie świątyni w swojej wsi. Dnia 13. 9. 1906 r. kłodzki wielki dziekan, ksiądz Wilhelm Hohaus uznał na piśmie, że budowa kaplicy mszalnej w Lasówce jest konieczna. Dodatkowym impulsem były obchody dwustupięćdziesięciolecia huty szkła obchodzone 13. 10. 1906 r. Wkrótce właścicielka dóbr ofiarowała 20 000 mk. Franz Dörner przekazał działkę o powierzchni 37 arów^{3/}. Ponadto panna Wilhelmine Pangratz i Wilhelm Rohrbach sen. zadeklarowali wpłacenie po 1000 mk. W dniu 11. 11. 1906 r. powstał Komitet Budowy Kaplicy w Lasówce (Der katholische Kapellenbauverein Kaiserswalde). Jego prezesem został prokurent Jäger, a gdy wyprowadził się ze wsi, zastąpił do sołtys Franz Schlegner. Honorowym prezesem został proboszcz z Mostowic Karl Götz. W styczniu 1907 r. komitet budowlany został wpisany do rejestru organizacji przyjmując nazwę Der katholische Kapellenbauverein Kaiserswalde. Eigeträgner Verein^{4/}.

Dnia 19. 3. 1907 r. w święto św. Józefa komitet budowlany wydał odezwę wzywającą do gromadzenia funduszy. Koszty budowy świątyni mającej około 200 miejsc siedzących miały wynieść co najmniej 30 000 mk. Zadeklarowano, że będzie ona pod wezwaniem św. Antoniego. Po raz pierwszy budowlę nazwano kościołem, a nie

2/ *Kaiserswalde einst und jetzt. Festschrift zum 250 jährigen Bestehen des Dorfes und aus Anlaß der Weihe seiner ersten Kirche, Kaiserswalde 1912, s. 16–18. Na temat kościoła w Mostowicach zob. CZECHOWICZ, Bogusław: Kościół filialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Mostowicach (Góry Bystrzyckie). Wędrówki. Wrocławskie Zeszyty Krajoznawcze, nr 1–2/95, s. 10–18.*

3/ Franz Dörner w 1884 r. wystawił we wsi figurę Matki Boskiej. Zob. Der Gebirgsbote, 1906, nr 94 (23 XI).

4/ *Kaiserswalde einst und jetzt, s. 20–21; Der Gebirgsbote, 1906, nr 91 (13 XI), 92 (16 XI); tamże, 1907, nr 20 (8 III).*

tylko kaplicą. Zbiórkę pieniędzy prowadzono na terenie Niemiec i zagranicą. W czerwcu 1907 r. właściciel gospody Julius Klar ze Złotna podarował kamień węgielny. Sam go obrobił i wykuł na nim inskrypcję, gdyż wcześniej był kamieniarzem. Projekt wykonał mistrz murarski Paul Blau z Lewina Kłodzkiego. Jest on datowany 15. 7. 1908 r. Komitet budowlany trzykrotnie wnioskował do władz parafii w Mostowicach o zgodę na budowę, którą wyrażono 13. 9. 1909 r. Warunkiem było dalsze utrzymywanie świątyni w Mostowicach. Z tego powodu utworzono fundusz w wysokości 4000 mk na utrzymanie kościoła w Lasówce, gdyż biedna wieś nie była w stanie płacić kolejnego podatku. Dnia 15. 3. 1910 r. zgodę na inwestycję wyraziły władze państwowe, a 22. 5. 1910 r. wybrano radę parafialną w Lasówce. W dniu św. Antoniego nadeszła zgoda władz kościelnych na rozpoczęcie budowy. Wkrótce taką decyzję wydały także władze państwowe^{5/}.

Fig. 2. Projekt kościoła w Lasówce, kopia w posiadaniu księdza Rajmunda Waclawczyka w Zieleńcu.

Prace budowlane rozpoczęły się 9. 8. 1910 r. W ciągu miesiąca do 10. 9. 1910 r. wykonano fundamenty. Zimą gromadzono materiały budowlane. 25. 5. 1911 r. w święto Wniebowstąpienia położono kamień węgielny. Uroczystości przewodniczył proboszcz z Mostowic Karl Götz. Towarzyszyli mu proboszczowie Augustin Grund z Zieleńca i Pius Jung z Bystrzycy Kłodzkiej. W kamieniu węgielnym umieszczono 3 dokumenty grawerowane na szkle. Pierwszy z nich upamiętniał położenie kamienia węgielnego. Drugi mówił o budowie kościoła. Dowiadujemy się z niego, że jego projektantem i wykonawcą był Paul Blau. Inwestycję zaplanowano na lata 1910–1912. Jej koszt bez wyposażenia miał wynieść 35 000 mk, z tego 20 000 mk ofiarowała Elisabeth Pangratz, a resztę uzyskano ze składek i zbiórki. Trzeci dokument zawierał krótką historię i współczesną charakterystykę Lasówki. Ponadto do szklanej kasetki włożono pismo z wnioskiem o zgodę na budowę, artykuły prasowe, ogłoszenia, opis wsi i egzemplarz gazety *Der Gebirgsbote*^{6/}.

Suche lato w 1911 r. umożliwiło szybką realizację inwestycji. Pracami murarskimi kierował pomocnik murarski Heinrich Hanisch z Jeleniowa. Pomagało mu 2 murarzy. Prace

5/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 23; *Der Gebirgsbote*, 1907, nr 24 (22 III), 53 (2 VII); tamże, 1908, nr 24 (24 III), 29 (10 IV). Kopia projektu kościoła znajduje się w posiadaniu ojca Rajmunda Waclawczyka w Zieleńcu.

6/ *Der Gebirgsbote*, 1911, nr 43 (30 V); *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 23–25.

Fig. 3. Kościół św. Antoniego w Lasówce.
Fot. M. Dziedzic.

ciesielskie wykonał Franz Hoecker z Zieleńca wraz z 2 pomocnikami. Dekarz Toepper z Bystrzycy Kłodzkiej wykonał pokrycie dachu. Fritz Wodner z Bystrzycy Kłodzkiej zainstalował piorunochron. 2. 8. 1911 r. na kościele umieszczono wiechę, a 4. 9. budowla była gotowa w stanie surowym. Odbioru dokonał budowniczy miejski Prein z Bystrzycy Kłodzkiej. Dnia 8. 9. 1911 r. w święto Narodzenia Marii (patronki kościoła w Mostowicach) umieszczono gałkę i krzyż na szczycie wieży świątyni w Lasówce. Do wnętrza gałki włożono okolicznościowy dokument przygotowany przez proboszcza Karla Götzta, monety, egzemplarz *Der Gebirgsbote*, pocztówkę przedstawiającą dolinę górnej Dzikiej Orlicy, teksty pism z prośbą i podziękowaniem za otrzymane datki. 29. 9. 1912 r. w dniu św. Michała zawieszono dzwony, które już 13. 7. 1911 r. poświęcił wielki dziekan ksiądz Edmund Scholz^{7/}.

Po przerwie zimowej przystąpiono do wykończenia świątyni, które trwało od maja do sierpnia 1912 r. Pracami murarskimi kierował pomocnik murarski Kastner z Lewina. Nadzór nad wykorzystaniem materiałów budowlanych sprawował Franz Becker z Lasówki. Stolarze Ferdinand Wenzel z Trčkova i Ernst Lutzke z Lasówki wykonali drzwi i wyposażenie zakrystii. Prace ślusarskie powierzono Maxowi Hoffmannowi z Lewina^{8/}.

Kościół w Lasówce został poświęcony 17. 9. 1912 r. Uroczystościom przewodniczył papieski tajny komornik ksiądz Geyer z Odrzychowic. Wzięło w nich udział wielu duchownych z terenu Hrabstwa Kłodzkiego i ze wsi Kunštát, landrat bystrzycki hrabia Friedrich von Finckenstein, budowniczy Paul Blau oraz autorka obrazu w ołtarzu głównym pani Tietze. Odnaczono osoby zasłużone dla powstania kościoła. Landrat wręczył proboszczowi z Mostowic Karlowi Götzowi Order Czerwonego Orła IV. klasy, natomiast radca szkolny Vogt odznaczył sekretarza komitetu budowlanego nauczyciela Seipelta orłem posiadacza Orderu Rodu Hohenzollernów. Z okazji uroczystości wydano publikację *Kaiserswalde einst und jetzt. Festschrift zum 250 jährigen Bestehen des Dorfes und aus Anlaß der Weihe seiner ersten Kirche*, która na 27 stronach opisywała dzieje wsi i historię budowy kościoła^{9/}.

7/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 25; *Der Gebirgsbote*, 1912, nr 76 (20 IX). Opis zawartości gałki został wykonany po jej otwarciu 27 VII 2010 r. Za jego udostępnienie dziękujemy ojcu Rajmundowi Wacławczykowi z Zieleńca.

8/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 25–26; *Der Gebirgsbote*, 1912, nr 76 (20 IX).

9/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 27; *Der Gebirgsbote*, 1912, nr 76 (20 IX), 77 (24 IX).

Fig. 4. Kościół św. Antoniego w Lasówce. Fot. M. Dziedzic.

W dniu poświęcenia kościół nie był jeszcze w pełni wyposażony. Ołtarz główny, boczny i konfesjonał wykonał rzeźbiarz Klein z Łącka-Zdroju. Pomalował je Georg Reimann z Łącka-Zdroju. Zawieszony na ścianie obraz w ołtarzu głównym przedstawia św. Antoniego Padewskiego z Dzieciątkiem na złotym tle. Święty stoi na obłokach. W lewym dolnym rogu znajduje się otwarta księga. Można na niej przeczytać *Gott ist der Liebe (Bóg jest miłością)*. Na księdze leży lilia. Obraz wykonała żona właściciela huty szkła Paula Tietze juniora z Pieńska. Wzorem było dzieło Martina von Feuersteina. Praca nie jest sygnowana^{10/}. Poniżej obrazu znajduje się mensa, a nad nią drewniane tabernakulum powyżej którego jest umieszczono krucyfiks adorowany przez dwa klęczące anioły. Po lewej stronie od tabernakulum znajduje się napis: *Mein Fleisch // ist wahrhaftig // ein Speise (Ciało moje jest prawdziwym pokarmem)*, a po prawej: *Mein Blut // ist wahrhaftig // ein Trank (Krew moja jest prawdziwym napojem)*^{11/}. Na prawo i lewo od mensy znajdują się przejścia prowadzące na tył ołtarza zasłonięte postaciami rzymskich żołnierzy^{12/}.

Po południowej stronie świątyni znajduje się boczny ołtarz z obrazem Maria Królowa Niebios^{13/}. Przedstawia on Matkę Boską z Dzieciątkiem siedzącą na tronie. Madonna ma na głowie koronę, a rękę trzyma berło. Tron jest przybrany kwiatami. Obraz jest sygnowany w lewym dolnym rogu *R. Richter // Glatz 1912*. Jego twórcą jest malarz Richard Rich-

10/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 26.

11/ Oba napisy są cytatami z J 6,55.

12/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 26.

13/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 26.

ter^{14/}. Balaski i ramy do obrazów drogi krzyżowej wykonał stelmach i cieśla Ferdinand Wenzel z Lasówki. Droga krzyżowa to oleodruki firmy Kühlen z Mönchengladbach^{15/}. Na zewnątrz w południowo zachodni narożniku świątyni znajduje się kamień węgielny. Od strony zachodniej znajduje się na nim data 1907 i napis: *Gott // zur Ehre. Uns // zum Heil. (Bogu na chwałę, nam dla zbawienia)*. Od strony południowej wykuto napis: *J. Klar // Goldbach // schenkte // den Stein. // Kirche erbaut // 1910 bis 1912 (J. Klar ze Złotna podarował kamień. Kościół wybudowano 1910–1912)*.

W chwili poświęcenia kościoła nie było w nim jeszcze organów, ambony, ławek^{16/}. Oprawę muzyczną zapewniała mała fisharmonia^{17/}. W późniejszym terminie udało się wykonać ławki. Zapewne w 1914 r. zakupiono instrument firmy Schlag & Söhne ze Świdnicy (opus 1006)^{18/}. W 1915 r. po stronie południowej świątyni usta-

Fig. 5. Ołtarz główny z obrazem pądzła Tietze jun. przedstawiającym św. Antoniego Padewskiego. Fot. M. Dziedzic.

14/ Richard Richter urodził się w 1865 r. we wsi Góra św. Anny na Górnym Śląsku. W 1903 r. ogłaszał się jako artysta malarz z Katowic. W 1910 r. ozdobił wnętrze kościoła św. Barbary w Drogosławiu. W Kłodzku prowadził Atelier Sztuki Kościelnej. W latach 1905–1925 wykonywał ścienne malowidła ornamentalne i figuralne w kaplicach różańcowych w Bardzie. W latach 1907–1909 wykonał polichromię herbową na sklepieniu kaplicy księcia Jana ziębicckiego w Starym Wielisławiu, a w 1916 r. figuralną dekorację malarską kaplicy Koronów na Osobowicach we Wrocławiu. W 1927 r. powstał *Pokłon Trzech Króli* na ścianie kaplicy kościoła św. św. Piotra i Pawła w Ziębicach. W 1930 r. wykonał niezachowaną polichromię w kościele katolickim św. Jadwigi w Węgrach. Odnowił także kilka barokowych obrazów olejnych w kłodzkim klasztorze jezuitów. Miał żonę Luise z domu Straub. Zmarł 30 V 1932 r. w kościele parafialnym w Piszkowicach zapewne w czasie pracy. Został pochowany w Kłodzku. Zakład przejął po nim syn Theobald (Theo) Richter. Zob. Archiwum USC w Kłodzku, USC w Bierkowicach, Zgony 1932, nr 9; Der Gebirgsbote 1912, nr 76 (20 IX); 1932, nr 147 (31 V); 148 (1 VI), 151 (4 VI), 153 (6 VI); *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce*, Seria nowa, t. 4, cz. 2, *Sobótka, Kąty Wrocławskie i okolice*, opr. POKORA, Jakub – ZLAT, Mieczysław, Warszawa 1991, s. 156; LUBOS-KOZIEŁ, Joanna: „Wiarą tchnące obrazy”. *Studia z dziejów malarstwa religijnego na Śląsku w XIX wieku*. Wrocław 2004, s. 385–386; SAKWERDA, Jan: *Artyści Ziemi Kłodzkiej i z Ziemią Kłodzką związani w latach 1800–1945*. t. 2, Wrocław 2005, s. 34; SACHS, Rainer: *Artyści i twórcy rzemiosła artystycznego w Kłodzku na przełomie XIX i XX wieku*, Zeszyty Muzeum Ziemi Kłodzkiej, 8–9, Kłodzko 2007, s. 38; LUBOS-KOZIEŁ, J.: *Kaplice Drogi Różańcowej w Bardzie*. in: *Bardo. Skarby sztuki*. Ed. KOZIEŁ, Andrzej, Legnica 2011, s. 144, 146, 150.

15/ *Kaiserswalde einst und jetzt*, s. 26.

16/ Der Gebirgsbote 1912, nr 77 (24 IX).

17/ Echo 1912, nr 76 (21 IX).

18/ BURGEMEISTER, Ludwig: *Der Orgelbau in Schlesien*. Frankfurt am Main 1973, s. 326, podaje, że instrument nr 1000 został wykonany w 1914 r. Organy w Lasówce powstały zapewne w tym samym roku.

Fig. 6. *Maria Królowa Niebios, obraz Richarda Richtera w ołtarzu bocznym. Fot. M. Dziedzic.*

2 Mch 12, 46^{20/}. *Panie daj im wieczne spoczywanie! Światłość wiekuista niech im świeci! Panie pozwól im spoczywać w pokoju! Amen!*). Pod krucyfiksem znajduje się napis: *Opfer der Liebe (Ofiara miłości).*

W okresie międzywojennym ustawiono pomnik mieszkańców poległych w I wojnie światowej, a na południowej ścianę kościoła wmurowano monument przedstawiający żołnierza siedzącego na koniu. Obecnie jest on pozbawiony głowy. Brakuje także napisu.

Na cmentarzu zachował się także nagrobek księdza Gustava Pangratza z napisem: *Hier ruht in Frieden // Herr Pfarrer // Gustav // Pangratz // *3. Juli 1881 // in Kaiserwalde // 23. Juni 1906 // in Breslau // †30. Juli 1945 // in Bad Landeck // Mildester Herr Jesu, // gib ihm die ewige Ruhe! (Tu spoczywa w pokoju proboszcz Gustav Pangratz, ur. 3 lipca*

19/ Wilhelm Reinsch urodził się 23 VI 1832 r. w Łądku-Zdroju jako syn szewca Wilhelma Reinscha i jego żony Antonii z domu Heilzhofen. Autor obrazów w wielu kościołach głównie na terenie Ziemi Kłodzkiej. Miał żonę Marię z domu Richter oraz dwie córki: Hedwig Reinsch i Marię Tille. Zmarł 22 XII 1918 r. w Łądku-Zdroju. Na miejscowym cmentarzu zachował się jego grób. Zob. Archiwum USC w Łądku-Zdroju, USC w Łądku-Zdroju, Zgony 1918, nr 113; Landecker Stadtblatt 1918, nr 103–104 (25 XII); 1919, nr 1 (1 I); HAUCK, R.: *Bad Landeck/Schlesien. Bilder aus einer deutschen Stadt*, Leimen 1973, s. 77; LUBOS-KOZIEL, J.: „*Wiarą tchnące obrazy*”, s. 379–381.

20/ W Biblii Tysiąclecia nie ma wersetu 2Mch 12,46. Ostatni w tym rozdziale to 2 Mch 12,45.

1881 r. w Lasówce, wyświęcony 23 czerwca 1906 r. we Wrocławiu, zm. 30 lipca 1945 r. w Łądku-Zdroju. Najławniejszy Jezu daj mu wieczne spoczywanie!). Ksiądz Gustav Pangratz był wikarym w Ścinawce Dolnej, Bystrzycy Kłodzkiej i Międzyzlesiu, kuratusem w Nowej Wsi (1916–1927) i proboszczem w Zieleńcu (1927–1943). Zmarł w wyniku spóźnionej operacji wzrostka robaczkowego^{21/}.

Od 2010 r. trwa remont kościoła. W 2012 r. w oknach świątyni wstawiono witraże z tematyką odnoszącą się do zakonu franciszkanów, który obecnie sprawuje opiekę na kościołem. Świątynia w Lasówce jest kościołem filialnym parafii św. Franciszka i św. Leonarda w Dusznikach-Zdroju.

SOUHRN

Kostel svatého Antonína Paduánského v Lasówce a jeho stavitel Paul Blau

Príspevok približuje životní osudy Paula Blaua, stavitele kostela svatého Antonína Paduánského v Lasówce. Němec-ký stavitel žil v letech 1863–1939 v Lewině a postavil mnoho budov v jeho okolí. Nejvýznamnější byly kostely v Zielenci a Lasówce a kaple Kudowě-Zdróji. Kostel v Lasówce byl navržen Paulem Blauem v roce 1908. Postaven byl během let 1910–1912. Interiér zdobí hlavní oltář zobrazující sv. Antonína Paduánského zhotovený paní Tietzeovou a dvěma bočními oltáři. Na jednom z nich je Richardem Richterm vyobrazeno Nanebevzetí Panny Marie. Druhý se sv. Josefem zhotovil Wilhelm Reinsch.

Summary

St. Anthony of Padua church in Lasówka and its builder Paul Blau

The article shows biography of Paul Blau and history of constructing church in Lasówka. Paul Blau (1863–1939) was German builder who lived in Lewin and built various buildings in the neighborhood of this town. The most important of them are churches in Zielenc and Lasówka and chapel in Kudowa-Zdrój. Church in Lasówka was designed by Paul Blau in 1908. The construction took place in the period of 1910–1912. In the interior of the church there are main altar with painting depicted *St. Anthony of Padua* by Mrs. Tietze, two side altars. The first with picture *Mary Queen of Heaven* by Richard Richter and the second with picture *St. Joseph* by Wilhelm Reinsch.

Fig. 7. Św. Józef, obraz Wilhelma Reinscha w oltarzu bocznym. Fot. M. Dziedzic.

21/ LEISTER, K.: *Pfarrer Gustav Pangratz*. Tekst w posiadaniu ojca Rajmunda Waclawczyka.